

Blanquerna que humilitat, senyoria, paciència, són en creatures *qualitats* e en Déu són essència, e cor ('perquè') *calitats* són luny de essència segons comparació de humilitat ---» (*Blanq.* III, 117.18-19); «segons la *calitat* de cascuna d'aquelles <virtuts>» (Eiximenis, *Doctr. Comp.*, 319); en els *CostTort.* s'ordena que si algú ha de posar-se en turment els jutges deuen decidir-ne la severitat segons «la *qualitat* de la persona» (=segons manera de ser, la condició física), ed. Oliver, p. 374; *DTo.* 1647 «És home de molta *calitat*: *Insigni genere natus*». La forma amb *ca-* es pot sentir avui al costat de *qua-* en el llenguatge parlat, i l'acostumada variant amb *-d-* (*-dat*) a Mallorca. *Qualitatiuament*.

Qualificar [un ex. de Llull en *AlcM*; Lacav. 1696; ¹⁵ Lab. 1840], pres del baix llatí *qualificare* id. *Qualificable*. *Qualificació* [*ca-*, Belv. 1803; Lab. 1840]. *Qualificador* [1647, *DTo.* «*Calificador* del Sant Ofici: Censor fidei»; *ca-*, Belv. 1803; Lab. 1839]. *Qualificat, -da* [Lacav. 1696]. *Qualificatiu, -iva*. *Desqualificar* [*DFa.*], terme de deportistes, pres de l'anglès *disqualify*, derivat de *qualify* 'ser apte'. *Desqualificació*.

¹ Aquesta forma *cal* apareix amb certa freqüència en aquest text i en d'altres igual que *can* per *quan* i *cant* per *quant*, però hi trobem més sovint *qual*, ²⁵ *quan* i *quant*, i *cal* ha de considerar-se una imperfecció gràfica amb *c-* usada amb valor de *ku-* com sol passar sovint amb *que* i *qui* escrits *qe*, *qi*. La reducció de *QUÁ-* > *ca-* era normal en occità antic, però no pas en català; és possible, però, que a la grafia occitanitzant pogués contribuir el costum d'escriure *cal*, *can* en lloc de *qual*, *quan*, per part d'alguns amanuenses. D'altra banda, *cal* per *qual* en els textos procedents del Rosselló pot representar una pronúncia popular; veg. les observacions de JCoromines sobre aquesta qüestió (*LleuresC*, pp. 307-8). Endemés, les formes com *les quols* i *lo qual* que apareixen en un doc. de 1543 de Sant Hilari de Sacalm (*BABL* I, 398) són exemples antics de la tendència de reduir *quá* a *ó* rera *k*, que es dona avui a alguna zona muntanyenca del dialecte oriental, però considerada molt rude i inculc (així *colque* per *qualque*, *cotre* per *quatre*); altrament, a Cerdanya hom diu *calque* per *qualque* amb la mateixa reducció occitana, veg. s. v. *qualque* en aquest article en els compostos. És ben sabut també que en síllaba pretònica la reducció de *kya* a *ko-* és molt estesa. — ² Algun exemple rar de *qual* en aquesta funció figura en Verdguer: «d'un esgarriós núvol, *qual* lletja visió espanta» (*Ail.*, 1867, IV, 18a, però la versió de 1878 ³⁰ hi posa un vers enterament nou; *AlcM* en cita un altre ex. de Verdguer i de VCatalà; sobre aquesta qüestió, veg. Fabra, *Converses*, §§ 95, 98. — ³ En aquest passatge dels *CostTort.* i en alguns textos aquesta construcció sintàctica s'escriu *qualque* com si fos un mot, grafia que molts editors reserven a *qualque*, adj. indef. 'algun', 'aproximadament'.. — ⁴ En aquest sentit apareix també en aragonès antic: «no res menos metieron fuego en el campanal de Barbastro, --- e metieron a fuego al campanal, e ⁶⁰

trobasen que se cremaron en el dito campanal *qualesque* 306 personas» (doc. de 1366, *España Sagr.*, t. 48, 31); «si intentaren entrar en la dicha heredad *qualesque* de ellos --- los alancees» (testament de Diego de Peralta, a. 1555, vezino de Segovia, natural de la villa de Falzes en el Reyno de Navarra, *RHispan.* VI, 315). — ⁵ *AlcM* dona un exemple antic de *cuansevol* en doc. de 1463 (s. v. *qualsevol*). — ⁶ A. Rubió i Lluch, *Documents per a la hist. de la cult. cat.*, doc. 237. — ⁷ Sobre els pronoms romànics d'aquest tipus, veg. A. Lombard, *Mél. Walberg*, 1938, 186ss., *ASNSL* CLXXV, 130. — ⁸ Una pronúncia *kpl-* es dona, segons *AlcM*, en el dial. occidental i a Menorca. — ⁹ En Sor Villena (*Vita Chr.*, cap. 98, II, 30.859) apareix *qualsevull* usat davant *lloc*, potser err. tip.; algun cop trobem *qualsevullen* concordant amb el mot en plural: «no fassen part alguna de *qualsevullen* offeretes drets e emoluments» (*Ordinacions del rei Martí*) (*AlcM*). ¹⁰ Per a la història del mot llatí, veg. Meillet, *Rev. des Ét. Lat.* III, 214-20.

Qualbres 'bolets' (*DAG.*), V. *cuabrea* (CUA) *Qualcom*, V. *quelcom* *Qualcú*, *qualidat*, *qualificació*, *qualificador*, *qualificar*, *qualificat*, *qualificatiu*, *qualitat*, *qualitatiu*, *qualitatiuament*, *qualment*, *qualque*, *qualquequal*, *qualquesia*, *qualsequer*, *qualsevol*, *qualsevolgués*, *qualsevolrà*, *qualsevulga*, *qualsevulla*, *qualvis*, V. *qual* *Quall*, *qualla*, *quallada*, *quallallet*, *quallament*, ³⁰ V. *quallar*

QUALLAR, 'coagular', refl. 'coagular-se la sang, la llet, pendre's la llet', amb cast. *cuajar*, port. *coalbar* (gall. *callar*), fr. *cailler*, oc. *calbar*, it. *quagliare*, prové del ll. COAGULARE id., derivat de COAGULUM 'quall' (derivat per la seva banda d'AGERE 'empènyer, fer moure', amb el prefix co- 'juntament'). □ 1.ª doc.: *Libre de les Medic. Part.* (ms. S. XIV).

Allí hom parla de *quallar la llet*: «--- quan és més en la leyt, fa-la *quallar* e solvu la que és *cuallada*» (p. 105). Després el trobem en el Macer, *Libre d'Erbes* (versió feta a València a primeries del S. XV): «--- si lo such d'ella (=de la menta) mescles ab leyt jamès no's podrirà» (Ribelles, *Bibliogr.* I, p. 387a); altres textos valencians del S. XV duen els derivats *quallat* (JEsteve), *quallada* (*Proc. Olives*), infra; la variant *collar* en el *Libre d'animals de caçar* (ms. de la 1.^a meitat S. XVI, evidentment procedent de València): ¹ «--- escalfau-la e espremeu-la dins un drapet de lli de manera que's *colle*» (*AlcM*, s. v. *collar* 5). *Quallar* està ben representat en la lexicografia valenciana (Cros, 1764, p. 312; Sanelo, p. 234a; Escrig, s. v. *cuallar*) amb els derivats (infra). Figura també en Busa-Nebr. (1507), que duu *cuallar ab cuall*, *cuallar-se alguna cosa* i els derivats, i el gironí OPou, que va escriure el seu *ThPu.* a València (1575), inclou en el capítol de «De coses de llet»: «*quallar-se la llet*: Coagulo» (p. 197) ultra *quallada* (i variant *colada*), *quall* (infra), i parlant dels humors de l'ull diu «--- està altra humor *quallat* y pres --- humor *chrySTALLINUS* --- vitreus sobre